

елементами гейміфікованого процесу. Використання гейміфікації в освітньому процесі підвищує зацікавленість учнів та їх мотивацію, сприяє емоційній залученості та соціальній взаємодії між однолітками. Учні беруть активну участь в роботі, що активізує їх пізнавальну діяльність на відміну від традиційних форм навчання.

Цілісне навчання допомагає задовольнити емоційні, соціальні, етичні та академічні потреби учнів. Тож не дивно, що його ідеї стають дедалі популярнішими.

Віртуальна реальність та штучний інтелект Реальність змінюється. Якщо точніше, то до неї додаються такі нові та поки що не зовсім звичні технології як доповнена реальність (AR), віртуальна реальність (VR) та штучний інтелект (AI). Ці технології проникають в усі сфери нашого життя, зокрема і в освітню. Вже звичними на уроках історії стали віртуальні екскурсії, завдяки VR школярі легко переносяться із класу на будь-яку іншу локацію; додатки AR на мобільних пристроях, що в режимі «Fly» дозволяють піднятися над землею і ширяти в повітрі. Технологій буде лише більше! В Україні запрацював чат-бот ChatGPT. Він може згенерувати що завгодно – наукову працю, статтю, написати контрольну, провести дослідження, тобто він може генерувати все, що йому зададуть, це такий собі віртуальний помічник. Вчителям не варто заціклюватися не лише на тому, що учні не працюватимуть самостійно, мовляв, за них усе буде робити AI. Учителям слід створювати навчальні матеріали і завдання з допомогою AI, які б вимагали творчого підходу, нестандартних рішень, застосування критичного мислення – і це лише маленький відсоток роботи педагогів, де штучний інтелект допоможе учителю.

Базова середня освіта сьогодні впроваджує реформу НУШ, в якій закладено гарні ідеї та наміри. Від учителя, і лише від нього залежить її впровадження та масштабування до рівня національної освіти. Науково-методичний центр професійного розвитку педагогів ХОШПО продовжить роботу з вчительством над реалізацією ядра НУШ: ідеями, підходами та практиками, зосередивши свою діяльність з одного боку на адекватну оцінку реального стану в освіті, а з іншого – створити умови і можливості професійного зростання вчителів, залучити їх до творчої партнерської взаємодії у розбудові сучасного освітнього простору Хмельниччини.

Оксана Кошка,
завідувачка науково-методичного центру професійного розвитку
керівних та педагогічних працівників установ і закладів
дошкільної та загальної середньої освіти
Хмельницького обласного інституту
післядипломної педагогічної освіти

Атестація педагогічних працівників закладів загальної середньої освіти у світлі законодавчих змін

Атестація педагогічних працівників є важливим етапом професійного розвитку. Вона сприяє підвищенню якості освіти, визначенню потреб у професійному зростанні вчителів, стимулюванню їхнього професійного зростання та визнанню досягнень у педагогічній діяльності.

У цій статті ми розглянемо важливі аспекти атестації педагогічних працівників у світлі законодавчих змін.

В законодавстві про освіту атестація педагогічних працівників розглядається як система заходів, спрямованих на всебічне та комплексне оцінювання педагогічної діяльності педпрацівників (ч. 1 ст. 50 Закону України «Про освіту») [1].

Основними актами законодавства з питань атестації є:

- Закони України «Про освіту» (статті 50, 59) [1] та «Про повну загальну середню освіту» (статті 48, 51) [2];
- Постанова Кабінету Міністрів України від 23 грудня 2015 року N 1109 «Про затвердження переліку кваліфікаційних категорій і педагогічних звань педагогічних працівників» [7];
- Постанова Кабінету Міністрів України від 21 серпня 2019 р. № 800 «Деякі питання підвищення кваліфікації педагогічних і науково-педагогічних працівників» зі змінами (далі – постанова № 800) [8];
- Положення про атестацію педагогічних працівників, затвержене наказом Міністерства освіти і науки України від 09 вересня 2022 року № 805 (набирає чинності 01 вересня 2023 року) (далі Положення) [5].

О. Єгерсько виділив одинадцять змін в атестації педагогічного працівника за новим Положенням [4]:

- осучаснення процедури проведення засідання атестаційної комісії;
- збільшення автономії закладів освіти;
- визначення вимог до роботи секретаря атестаційної комісії;
- змінення вимоги до голосування;
- спрощення норми щодо підписання протоколу та атестаційних листів;
- змінення вимоги щодо вивчення практичного досвіду педагога;
- скасування вимоги щодо присутності педагога на засіданні атестаційної комісії;
- змінення вимоги до позачергової атестації;
- змінення дати збільшення оплати праці;
- визначення сертифікації як проходження атестації;
- визначення вимоги до присвоєння кваліфікаційних категорій педагогам закладів дошкільної освіти.

Розглянемо особливості атестації педагогічних працівників за новим Положенням [5]:

- атестації підлягають педагогічні працівники, посади яких віднесено (п.2 р.1 Положення) до педагогічних, згідно з переліком (постанова КМУ від 14.06.2000 року №963); атестація педагогічних працівників є обов'язковою (п.4 р.1 Положення), може бути черговою або позачерговою (п.4 р.1), проводиться з дотриманням академічної доброчесності (п.4 р.1);
- педагогічний працівник проходить чергову атестацію не менше одного разу на п'ять років, крім випадків, передбачених законодавством;
- підвищення кваліфікації є необхідною умовою атестації; мінімальний загальний обсяг (загальна тривалість) підвищення кваліфікації педагогічних працівників закладів загальної середньої освіти, необхідний для проходження атестації, становить не менше ніж 150 годин (5 кредитів ЄКТС) упродовж п'яти років, педагогів закладів дошкільної освіти - не менше 120 годин (4 кредити ЄКТС). *Положенням врегульовано механізм підрахунку годин підвищення кваліфікації, а саме: загальна тривалість підвищення кваліфікації визначається сумарно за останні 5 років перед атестацією та незалежно від суб'єкта підвищення кваліфікації, виду, форми чи напрямку, за якими педагогічний працівник пройшов підвищення кваліфікації (п.8 р.1);*
- раніше присвоєні кваліфікаційні категорії, педагогічні звання є дійсними до атестації педагогічних працівників за новим Положенням;
- атестація «не за фахом»: педагогічні працівники, які працюють у закладах освіти та мають вищу освіту за спеціальностями, що не відповідають навчальним предметам або педагогічній діяльності за посадою, вважаються такими, що мають відповідну посади професійну кваліфікацію та атестуються як такі, що мають відповідну освіту (п. 3.2 наказу № 805) [5];
- особи, призначені на посади педагогічних працівників відповідно до частини 5 статті 58 Закону України «Про освіту» (особи, які здобули вищу, ФПВ, П(ПТ) освіту за іншою спеціальністю (не присвоєно професійну кваліфікацію педагогічного працівника) можуть бути призначені на посаду педпрацівника строком на 1 рік) та/або ті, які пройшли педагогічну

інтернатуру в установленому законодавством порядку, для продовження роботи на цих посадах атестуються упродовж другого року роботи, але не раніше ніж через один рік після призначення на посаду (п.15 р.1);

- успішне проходження сертифікації та наявність чинних сертифікатів (один раз протягом його дії) зараховується як проходження чергової (позачергової) атестації із присвоєнням наступної (збереженням присвоєної) кваліфікаційної категорії, педагогічного звання;

- за результатами атестації визначається відповідність педагогічного працівника займаній посаді, присвоюються або підтверджуються кваліфікаційні категорії, педагогічні звання відповідно до Переліку кваліфікаційних категорій і педагогічних звань педагогічних працівників [6];

- педагогічні працівники, які мають педагогічне навантаження з кількох предметів, атестуються з того предмета, який викладають за спеціальністю. У цьому випадку присвоєна кваліфікаційна категорія поширюється на все педагогічне навантаження при умові підвищення кваліфікації з навчальних предметів (інтегрованих курсів) інваріантної складової/обов'язкового компонента річного навчального плану закладу освіти; якщо в міжатестаційний період педагогічного працівника довантажено годинами з інших предметів (інтегрованих курсів), то присвоєна кваліфікаційна категорія поширюється на все педагогічне навантаження до чергової атестації (п. 12 р.1);

- педагогічні працівники, які працюють за сумісництвом або на умовах строкового трудового договору, атестуються на загальних підставах;

- педагогічні працівники, які працюють у різних закладах освіти за однією і тією самою посадою та/або викладають один предмет (інтегрований курс), атестуються за основним місцем роботи. В цьому випадку присвоєна педагогічному працівнику кваліфікаційна категорія та педагогічне звання або тарифний розряд, поширюються на все педагогічне навантаження за всіма місцями роботи та/або посадами;

- педагогічні працівники, які обіймають різні педагогічні посади в одному і тому чи різних закладах освіти (зокрема керівники закладів освіти, які викладають предмети або здійснюють іншу педагогічну роботу), атестуються за кожною з посад;

- педагогічним працівникам, посади яких не передбачають присвоєння кваліфікаційних категорій, за результатами атестації визначається відповідність (невідповідність) займаній посаді та у порядку, визначеному законодавством, встановлюється (підтверджується) тарифний розряд;

- рішення атестаційної комісії може бути підставою для звільнення педагогічного працівника з роботи у порядку, встановленому законодавством.

Чергова та позачергова атестація

Атестація	
чергова	позачергова
<p>- не менше одного разу на 5 років (час перебування педагогічного працівника в соціальних відпустках, навчання у закладах вищої освіти, а також період, на який переноситься атестація, до міжатестаційного періоду не включаються (п.7 р.1);</p> <p>- не раніше, ніж через 3 роки після попередньої атестації (крім позачергової з ініціативи педагогічного працівника);</p> <p>- не раніше, ніж через рік після призначення педагогічного працівника на посаду</p>	<p>- за ініціативою керівника закладу освіти (у разі зниження якості педагогічної діяльності педпрацівника);</p> <p>- за ініціативою керівника відповідного органу управління у сфері освіти (атестація керівника закладу освіти у разі виявлення за результатами інституційного аудиту низької якості освітньої діяльності закладу);</p> <p>- за ініціативою педагогічного працівника який має освітній рівень, стаж роботи на посадах педпрацівників, зазначений у вимогах до кваліфікаційних</p>

<p><i>Умовою чергової атестації є підвищення кваліфікації у міжатаестаційний період (проміжок між проходженням педагогічним працівником попередньої та наступної атестації) відповідно до законодавства (в обсязі 150 год. для педпрацівників ЗЗСО).</i></p>	<p>категорій (п.8,9 р.1), підвищив кваліфікацію у міжатаестаційний період відповідно до законодавства та за однією з таких умов:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) визнання педагогічного працівника переможцем, лауреатом фінальних етапів всеукраїнських, міжнародних фахових конкурсів; 2) наявності у педпрацівника освітньо-наукового/освітньо-творчого, наукового ступеня; <p>- за ініціативою педагогічного працівника який успішно пройшов сертифікацію.</p>
<p><i>Якщо педагогічний працівник, який атестується, тимчасово непрацездатний або є інші обставини, що не залежать від його волі та перешкоджають проходженню ним атестації, проведення атестації або окремих засідань атестаційної комісії має бути перенесено за рішенням відповідної атестаційної комісії до припинення таких обставин, але не більше ніж на один рік. У такому випадку за педагогічним працівником зберігається раніше присвоєна кваліфікаційна категорія (педагогічне звання) до проходження ним атестації (п.7 р.3).</i></p>	<p>Успішне проходження сертифікації зраховується як проходження атестації педагогічним працівником, а також є підставою для присвоєння педагогічному працівнику відповідної кваліфікаційної категорії та/або педагогічного звання. Присвоєння/підтвердження кваліфікаційної категорії та/або педагогічного звання проводиться без урахування тривалості міжатаестаційного періоду, підвищення кваліфікації, стажу роботи на посаді педагогічного працівника, та без проведення будь-яких заходів, пов'язаних із вивченням і оцінюванням його діяльності та професійних компетентностей. Зарахування сертифікації здійснюється один раз протягом строку дії сертифіката педагогічного працівника під час його чергової або позачергової атестації, що проводиться за ініціативи педагогічного працівника (п.13 р.1).</p>

Умови присвоєння кваліфікаційних категорій та педагогічних звань

Перелік кваліфікаційних категорій і педагогічних звань педагогічних працівників містить постанова Кабінету Міністрів України від 23 грудня 2015 року N 1109 [7].

Відповідно до Положення кваліфікаційні категорії «спеціаліст», «спеціаліст другої категорії», «спеціаліст першої категорії» можуть бути присвоєні педагогічним працівникам, які мають освітній рівень фаховий молодший бакалавр (освітньо-кваліфікаційний рівень молодший спеціаліст), молодший бакалавр і бакалавр (п.9 р.1).

Положенням також врегульовано порядок атестації осіб, які здобули вищу, фахову передвищу чи професійну (професійно-технічну) освіту за іншою спеціальністю та яким не було присвоєно професійну кваліфікацію педагогічного працівника. Такі особи та/або ті, які пройшли педагогічну інтернатуру в установленому законодавством порядку [6], для продовження роботи на цих посадах атестуються упродовж другого року роботи, але не раніше ніж через один рік після призначення на посаду (п.15 р.1).

Педагогічному працівнику, який має освітньо-науковий/освітньо-творчий, науковий ступінь, за результатами атестації без дотримання послідовності на присвоєння може бути присвоєна кваліфікаційна категорія «спеціаліст вищої категорії», за умови наявності в нього стажу роботи на посадах педагогічних працівників не менше ніж один рік.

Особи, які не мають педагогічної освіти, але мають стаж роботи в одній із галузей економіки (крім освітньої) та працюють на посадах педагогічних працівників, атестуються як педагогічні працівники без дотримання послідовності на присвоєння кваліфікаційної категорії за умови наявності відповідного стажу роботи (табл.).

Кваліфікаційна категорія	Відповідний рівень освіти	Педагогічний стаж	Стаж у галузях економіки
спеціаліст	- фаховий молодший бакалавр (молодший спеціаліст) - молодший бакалавр, - бакалавр - магістр (спеціаліст)	1 рік	
спеціаліст другої категорії	- молодший бакалавр (молодший спеціаліст), - бакалавр, - магістр (спеціаліст) ✓ для працівників закладів дошкільної освіти - фаховий молодший бакалавр	3 роки	не менше 2 роки (п.9 р.1)
спеціаліст першої категорії	- бакалавр - магістр (спеціаліст) ✓ для працівників закладів дошкільної освіти - фаховий молодший бакалавр або ступінь вищої освіти молодший бакалавр (молодший спеціаліст)	5 років	не менше 5 роки (п.9 р.1)
спеціаліст вищої категорії	- магістр (спеціаліст)	7 років	не менше 7 років (п.9 р.1)
	- освітньо-науковий/освітньо-творчий ступінь	1 рік	

Орієнтовний опис професійних компетентностей педагогічного працівника містить відповідний професійний стандарт:

- Професійний стандарт за професіями «Вчитель початкових класів закладу загальної середньої освіти», «Вчитель закладу загальної середньої освіти», «Вчитель з початкової освіти (з дипломом молодшого спеціаліста)» (наказ Мінекономіки від 23.12.2020 № 2726) <https://mon.gov.ua/ua/news/zatverdzheno-profstandart-vchitelya-pochatkovih-klasiv-vchitelya-zakladu-zagalnoi-serednoyi-osviti-i-vchitelya-z-pochatkovoyi-osviti>

- Професійний стандарт «Практичний психолог закладу освіти» наказ Мінекономіки від 24.11.2020 №2425 https://mon.gov.ua/storage/app/media/rizne/2020/12/Standart_Praktychnyy_psykholoh.pdf

- Професійний стандарт за професією «Керівник (директор) закладу загальної середньої освіти», наказ Мінекономіки від 17.09.2021 № 568-21 <https://mon.gov.ua/storage/app/media/news/2021/09/22/Nakaz-568-zatverdzh.standartu.keriv.22.09.pdf>

- Професійний стандарт за професією «Керівник (директор) закладу дошкільної освіти» наказ Мінекономіки від 28.09.2021 № 620-21 <https://mon.gov.ua/ua/npa/pro-zatverdzhennya-profesijnogo-standartu-kerivnik-direktor-zakladu-doshkilnoyi-osviti>

- Професійний стандарт за професією «Вихователь закладу дошкільної освіти», наказ Мінекономіки від 19.10.2021 № 755-21 <https://mon.gov.ua/ua/npa/pro-zatverdzhennya-profesijnogo-standartu-vihovatel-zakladu-doshkilnoyi-osviti>

На прикладі професійної компетентності вчителя А.2.1 «здатності моделювати зміст навчання відповідно до обов'язкових результатів навчання учнів» проілюструємо вимоги до кваліфікаційних категорій (див. рис.)

Педагогічні звання

За результатами атестації педагогічні звання присвоюються (підтверджуються) педагогічним працівникам, які мають кваліфікаційну категорію «спеціаліст першої категорії» / «спеціаліст вищої категорії» та які зокрема:

- упроваджують і поширюють методики компетентнісного навчання та нові освітні технології, надають професійну підтримку та допомогу педагогічним працівникам, тобто здійснюють супервізію;
- беруть участь у процедурах і заходах, пов'язаних із забезпеченням якості освіти та впровадженням інновацій, педагогічних новацій і технологій у системі освіти;
- були визнані переможцями, лауреатами всеукраїнських, міжнародних фахових конкурсів;
- підготували переможців всеукраїнських, міжнародних олімпіад, конкурсів, змагань, тощо.

A.2.1. Здатність моделювати зміст навчання відповідно до обов'язкових результатів навчання учнів (орієнтовний опис професійних компетентностей відповідно до кваліфікаційних категорій)				
ПК	Спеціаліст	Спеціаліст другої категорії	Спеціаліст першої категорії	Спеціаліст вищої категорії
A.2.1. Здатність моделювати зміст навчання відповідно до обов'язкових результатів навчання учнів	Знає законодавчі вимоги щодо змісту повної загальної середньої освіти відповідного рівня та форм організації освітнього процесу (державні стандарти, типові освітні програми, модельні навчальні програми)			
	Демонструє академічні знання з освітньої галузі/навчального предмета (інтегрованого курсу) і володіння методиками і технологіями моделювання змісту навчання відповідно до обов'язкових результатів навчання учнів.		Володіє поглибленими знаннями з освітньої галузі/навчального предмета (інтегрованого курсу), оперує інформацією про основні напрями розвитку відповідної галузі знань; бере участь в апробації нових методик і технологій моделювання змісту навчання відповідно до обов'язкових результатів навчання учнів.	
	Володіє термінологічною базою освітньої галузі/навчального предмета (інтегрованого курсу) відповідно до вимог держстандарту і методикою моделювання змісту навчання відповідно до обов'язкових результатів навчання учнів.	Аналізує результативність застосування різних методів формування в учнів складних понять, способи використання довідкових матеріалів в освітньому процесі з урахуванням обов'язкових результатів навчання учнів.	Здійснює результативну підготовку учнів до самостійного аналізу складних понять і термінів, самостійної пошукової діяльності та роботи із довідниковими матеріалами, володіє інноваційними методиками моделювання змісту відповідно до обов'язкових результатів навчання учнів.	Надає рекомендації іншим вчителям щодо застосування сучасних методик і технологій формування в учнів складних понять, навичок самостійної пошукової діяльності учнів відповідно до обов'язкових результатів навчання учнів.
Добирає дидактичні матеріали для вивчення учнями окремих тем/розділів навчальної програми відповідно до обов'язкових результатів навчання учнів.	Визначає можливі труднощі у навчальній діяльності окремого учня/групи учнів, коригує зміст навчання відповідно до індивідуальних особливостей учнів і обов'язкових результатів навчання учнів.	Використовує власні методичні прийоми та засоби моделювання змісту навчання відповідно до обов'язкових результатів навчання учнів.	Надає рекомендації іншим учителям щодо ефективності і доцільності застосування різних методик і технологій моделювання змісту навчання відповідно до обов'язкових результатів навчання учнів.	

Кваліфікаційні категорії та педагогічні звання, як правило, присвоюють послідовно.

Управлінська діяльність щодо атестації педагогічних працівників пов'язана з плануванням, організацією та координацією атестаційного процесу і передбачає, як правило, такі дії: створення атестаційної комісії, інформування педагогічних працівників; проведення атестаційних процедур, аналіз результатів, прийняття рішення.

Положення регламентує порядок проведення атестації, зокрема:

- до 20 вересня – утворення атестаційних комісій;
- до 10 жовтня – атестаційна комісія складає і затверджує список педагогічних працівників, які підлягають черговій атестації в наступному календарному році, визначає строки проведення атестації та графік проведення засідань; визначаються строки та адреси електронної пошти для подання педагогічними працівниками документів;
- до 20 грудня – подання до атестаційної комісії заяв педагогічних працівників для проведення позачергової атестації та проведення чергової атестації від педпрацівників які з певних причин не були включені у список; затвердження відповідних списків;

- до кінця квітня – ухвалення рішення атестаційної комісії про результати атестації (не пізніше 1 квітня – комісії I рівня, не пізніше 25 квітня – комісії II-III рівня) .

Атестаційні комісії: створення, склад, повноваження

Для атестації педагогічних працівників щорічно не пізніше **20 вересня** наказом керівника створюються атестаційні комісії. Наказ має містити інформацію про персональний склад комісії (мінімальна кількість – 5 осіб;), призначені голову та секретаря атестаційної комісії (п.1 р.2).

- Головою атестаційної комісії I рівня є керівник (заступник керівника) закладу освіти, структурного підрозділу; головою атестаційної комісії II, III рівня є керівник (заступник керівника) органу управління у сфері освіти, закладу вищої освіти, який має відокремлені структурні підрозділи, що забезпечують здобуття загальної середньої, професійної (професійно-технічної), фахової передвищої освіти. У випадку відсутності голови атестаційної комісії на засіданні атестаційна комісія має обрати головою іншого члена атестаційної комісії за виключенням її секретаря (п.3 р.2).

- Голова атестаційної комісії залучає за згодою до роботи атестаційної комісії з правом голосу (п. 2 р. 2) представників профспілкових організацій (до 2 осіб) відповідно до рішення уповноваженого профспілкового органу (за наявності у закладі освіти) або на територіальному рівні кількох профспілкових організацій — за рішенням спільного представницького органу профспілок. *Представники профспілки не є членами атестаційної комісії, тому на етапі затвердження складу атестаційної комісії визначати їх як її членів немає підстав [3].*

- До роботи атестаційної комісії не може бути залучена особа, яка, відповідно до Закону України «Про запобігання корупції» є близькою особою педагогічного працівника, який атестується, або є особою, яка може мати конфлікт інтересів (п.2 р.2).

- Атестаційна комісія є повноважною за умови присутності на її засіданні не менше двох третин від її складу (п.4 р.2).

- Рішення атестаційної комісії приймають шляхом голосування простою більшістю голосів. У разі рівного розподілу голосів «за» і «проти» атестаційна комісія приймає рішення в інтересах педагогічного працівника, який атестується (п.4 р.2) .

- Особи, які входять до складу атестаційної комісії, не беруть участі в голосуванні щодо себе у разі проходження ними атестації (п.4 р.2).

- Порядок голосування (відкрито чи таємно) визначається на засіданні атестаційної комісії та фіксується в протоколі (п.4 р.2).

- За наявності обставин, які об'єктивно унеможливають проведення засідання комісії очно (воєнний стан, надзвичайна ситуація, карантинні обмеження тощо), голова атестаційної комісії може прийняти рішення про проведення засідання в режимі відеоконференцзв'язку (п.5 р.2).

- Вивчення практичного досвіду роботи педпрацівника не є обов'язковою умовою під час атестації, однак для належного оцінювання професійних компетентностей педагогічного працівника атестаційна комісія може прийняти рішення про вивчення практичного досвіду його роботи. У такому випадку атестаційна комісія має визначити зі складу членів атестаційної комісії осіб, які аналізуватимуть практичний досвід роботи педагогічного працівника, а також затвердити графік заходів з його проведення (п.6. р.3).

- Скасовано вимогу щодо присутності педагога на засіданні атестаційної комісії. Атестаційна комісія може запрошувати педагогічних працівників на засідання. Педагогічний працівник може бути присутнім на засіданні атестаційної комісії під час розгляду питань, що стосуються його атестації, зокрема і в режимі відеоконференцзв'язку (п. 9 р.3 Положення). Запрошення для педагогічного працівника підписується головою комісії та вручається її секретарем не пізніше п'яти робочих днів до дня проведення засідання. Передбачається, що таке запрошення надається педагогічному працівнику під підпис або надсилається у сканованому вигляді на адресу електронної пошти, вказаної педагогічним працівником. Також

педагогічний працівник може направити свого представника за договором доручення на засідання атестаційної комісії, який буде діяти від його імені.

Атестаційні комісії: створення, склад, повноваження		
Атестаційні комісії I рівня	створюються в закладах освіти, відокремлених структурних підрозділах, у яких працює більше 15 педагогічних працівників (включаючи сумісників)	приймають рішення не пізніше 1 квітня (п.7 р.2) про: <ul style="list-style-type: none"> - відповідність (невідповідність) педагогічних працівників займаним посадам; - присвоєння (підтвердження) кваліфікаційних категорій і педагогічних звань або про відмову в такому присвоєнні (підтвердженні).
Атестаційні комісії II рівня	створюються в органах управління у сфері освіти сільських, селищних, міських рад, закладах професійної (професійно-технічної) освіти, фахової передвищої та вищої освіти, які мають відокремлені структурні підрозділи	приймають рішення не пізніше 25 квітня (п.8 р.2) про: <ul style="list-style-type: none"> - відповідність (невідповідність) займаним посадам педагогічних працівників підпорядкованих закладів освіти, відокремлених структурних підрозділів (в яких працює менше 16 педагогічних працівників), а також керівників підпорядкованих закладів освіти; - присвоєння (підтвердження) кваліфікаційних категорій і педагогічних звань або про відмову в такому присвоєнні (підтвердженні) (у тому числі керівникам закладів освіти, які викладають навчальні предмети (інтегровані курси); - розглядають апеляції на рішення атестаційних комісій 1 рівня.
Атестаційні комісії III рівня	створюються в Міністерстві освіти і науки, молоді та спорту Автономної Республіки Крим, органах управління у сфері освіти обласних, Київської та Севастопольської міських державних адміністрацій.	приймають рішення не пізніше 25 квітня (п.8 р.2) про: <ul style="list-style-type: none"> - відповідність (невідповідність) керівників підпорядкованих закладів освіти, відокремлених структурних підрозділів займаним посадам та присвоєння (підтвердження) кваліфікаційних категорій; - присвоєння (підтвердження) педагогічних звань або про відмову в такому присвоєнні (підтвердженні) керівникам закладів освіти, підпорядкованих Міністерству освіти і науки, молоді та спорту Автономної Республіки Крим, обласним, Київській та Севастопольській міським державним адміністраціям; - розглядають апеляції на рішення атестаційних комісій 1 рівня підпорядкованих закладів освіти та атестаційних комісій 2 рівня

Положенням визначено повноваження голови та секретаря атестаційної комісії, зокрема:

- 1) голова атестаційної комісії проводить засідання, бере участь у голосуванні, підписує протоколи засідань та атестаційні листи (п.5 р.2);
- 2) секретар атестаційної комісії (п.6 р.2):
  - приймає, реєструє та зберігає документи;
  - організовує роботу атестаційної комісії, веде та підписує протоколи засідань;
  - оформляє та підписує атестаційні листи;
  - повідомляє педагогічним працівникам про місце і час засідання атестаційної комісії (у разі запрошення на засідання);
  - забезпечує оприлюднення інформації про діяльність атестаційної комісії на вебсайті.

Порядок роботи атестаційної комісії

- до 10 жовтня поточного року атестаційна комісія складає і затверджує список педагогічних працівників, які підлягають черговій атестації в наступному календарному році, строки проведення їх атестації та графік проведення засідань атестаційної комісії (*для чергової атестації педагогічні працівники заяви не подають, але якщо трапиться, що когось випадково атестаційна комісія не включила у список - педагогічний працівник подає заяву до атестаційної комісії у довільній формі з проханням включити його до списку*);
- визначає строк та адресу електронної пошти для подання педагогічними працівниками документів (у разі подання в електронній формі);
- затверджує окремий список педагогічних працівників, які підлягають позачерговій атестації (п.2.р.3), визначає строки проведення їх атестації, подання ними документів та у разі потреби може внести зміни до графіка своїх засідань (заяви на проходження позачергової атестації подаються до атестаційної комісії до 20 грудня за формою, визначеною Положенням у Додатку 1;
- оприлюднює списки учителів, які атестуються, строки проведення атестації, графік засідання атестаційної комісії, строки та адреси електронної пошти для подання педагогічними працівниками документів (у разі подання їх в електронній формі) на вебсайті закладу освіти, відокремленого структурного підрозділу, органу управління у сфері освіти не пізніше п'яти робочих днів з дня прийняття рішення (п.4 р.3) (*кожен педагогічний працівник має право подавати відповідній атестаційній комісії атестаційні документи в електронній формі: формат PDF, кожен документ окремим файлом. Комісія повинна підтвердити отримання документів*);
- атестаційна комісія розглядає документи педагогічних працівників, які атестуються, за потреби перевіряє їхню достовірність, встановлює дотримання вимог пунктів 8, 9 розділу I Положення, а також оцінює професійні компетентності педагогічного працівника з урахуванням його посадових обов'язків і вимог професійного стандарту (за наявності) (*звертаємо увагу на те, що Положення не передбачає орієнтовного переліку таких документів або вимог до них; атестаційна комісія може надавати працівникам рекомендації щодо подання документів, але такі пропозиції не мають носити обов'язковий характер; педагогічний працівник може подавати будь-які документи, які на його думку, свідчать про його педагогічну майстерність та/або професійні досягнення (п.4 р.3; п.6 р.3)*);
- рішення про результати атестації педагогічних працівників приймаються атестаційними комісіями: 1 рівня - не пізніше 01 квітня; 2 - 3 рівня - не пізніше 25 квітня (п.6 р.3).

Рішення комісії вводяться в дію наказом директора закладу освіти протягом трьох робочих днів. Наказ керівник має подати до бухгалтерії закладу освіти чи до централізованої бухгалтерії, що здійснює бухгалтерський облік закладу освіти, для нарахування заробітної плати та проведення її перерахунку з дати ухвалення рішення атестаційною комісією про присвоєння наступної кваліфікаційної категорії або присвоєння педагогічного звання (п.14. р.3).

Документація атестаційної комісії

Основними документами є протоколи засідань та атестаційні листи. Обидва документи мають підписувати лише голова та секретар атестаційної комісії.

Засідання атестаційної комісії оформляються протоколами (Додаток 2 до Положення).

На підставі рішення атестаційної комісії секретар оформляє атестаційний лист за формою згідно з Додатком 3 до Положення, у якому фіксується результат атестації педагогічного працівника. У разі одночасної атестації педагогічного працівника з двох і більше навчальних предметів (інтегрованих курсів, дисциплін), видають один атестаційний лист, що має містити інформацію про результати атестації за кожним із таких навчальних предметів (інтегрованих курсів, дисциплін). Атестаційний лист оформляється у двох примірниках, які підписують голова (головуючий на засіданні) атестаційної комісії та секретар. Перший примірник атестаційного листа упродовж трьох робочих днів з дати прийняття відповідного рішення атестаційної комісії видають педагогічному працівнику під підпис та/або надсилають у сканованому вигляді на його електронну адресу (з підтвердженням отримання). Другий примірник - додається до його особової справи. Педагогічний працівник з власної ініціативи може особисто отримати свій примірник атестаційного листа у секретаря відповідної атестаційної комісії під підпис. Також за заявою педагогічного працівника оригінал атестаційного листа можна відправити поштою з повідомленням про вручення.

Оскарження рішення атестаційної комісії

Якщо працівник не погоджується з рішенням атестаційної комісії I чи II рівнів, він має право оскаржити його шляхом подання апеляції до відповідної атестаційної комісії вищого рівня упродовж семи робочих днів з дати отримання атестаційного листа.

Апеляційна заява має бути оформлена згідно з Додатком 4 до Положення. До неї педагогічний працівник додає копію атестаційного листа та копії документів, які він подавав до атестаційної комісії, рішення якої оскаржується (у разі їхнього подання).

Апеляційну заяву з додатками педпрацівник подає у паперовій та/або електронній формі на визначену атестаційною комісією адресу електронної пошти (з підтвердженням отримання) у сканованому вигляді (формат PDF, кожен документ — окремим файлом). Документи реєструє та зберігає секретар атестаційної комісії.

Атестаційна комісія має розглянути апеляційну заяву та прийняти рішення протягом 15 робочих днів з дати її надходження. Під час розгляду апеляційної заяви у роботі атестаційної комісії не може брати участь особа, яка брала участь в ухваленні рішення, що оскаржується.

За результатами розгляду апеляції атестаційна комісія **ухвалює рішення** про:

- відповідність педагогічного працівника займаній посаді, підтвердження раніше присвоєної кваліфікаційної категорії та/або педагогічного звання та скасування рішення атестаційної комісії нижчого рівня;
- присвоєння педагогічному працівнику наступної кваліфікаційної категорії та/або педагогічного звання та скасування рішення атестаційної комісії нижчого рівня;
- залишення рішення атестаційної комісії нижчого рівня без змін, а апеляцію без задоволення.

Важливо правильно сформулювати зміст апеляційної заяви. Зокрема прохання має стосуватися скасування рішення атестаційної комісії відповідного рівня і присвоєння/підтвердження відповідної кваліфікаційної категорії та/або педагогічного звання.

Рішення про результати розгляду апеляції оформлюють протоколом, який підписують голова та секретар атестаційної комісії. Витяг з цього протоколу, оформлений згідно з Додатком 5 до Положення, протягом трьох робочих днів з дати ухвалення відповідного рішення надсилають педагогічному працівнику та до відповідного закладу освіти електронною поштою у сканованому вигляді (з підтвердженням отримання) або поштовим відправленням з повідомленням про вручення.

Керівник закладу освіти упродовж трьох робочих днів з дати отримання витягу з протоколу про результати розгляду апеляції, за результатами якої педагогічному працівникові було присвоєно (підтверджено) кваліфікаційну категорію, відповідне педагогічне звання, має видати відповідний наказ та ознайомити з ним педагогічного працівника під підпис.

Якщо педагогічний працівник не згодний з рішенням атестаційної комісії вищого рівня щодо розгляду апеляційної заяви, він має право оскаржити таке рішення в суді в установленому законодавством порядку.

Дотримання академічної доброчесності під час атестації

Атестацію педагогічних працівників слід проводити з дотриманням академічної доброчесності. При цьому, на думку Володимира Божинського [3], важливо врахувати наступне:

- не можна створювати перешкоди проходженню педагогічним працівником атестації, необгрунтовано відмовляти у присвоєнні (підтвердженні) кваліфікаційної категорії, педагогічного звання та встановленні тарифного розряду;

- педагогічний працівник за власним бажанням подає атестаційній комісії під час атестації всі матеріали, які, на його думку, підтверджують його педагогічну майстерність. При цьому педагог має дотримуватися принципу академічної доброчесності, визначеного статтею 42 Закону України «Про освіту», тобто: не запозичувати посилання на джерела інформації у разі використання ідей, розробок, тверджень, відомостей; дотримуватися норм законодавства про авторське право і суміжні права; надавати достовірну інформацію про методики і результати досліджень, джерела використаної інформації та власну педагогічну (науково-педагогічну, творчу) діяльність;

- під час вивчення практичного досвіду роботи учителя (п. 6 р.3 Положення) педагогічному працівникові потрібно продемонструвати формування культури академічної доброчесності в учнів/учениць та об'єктивне оцінювання результатів їхнього навчання.

Додатки до Положення про атестацію

Додаток 1 до Положення про атестацію педагогічних працівників (пункт 2 розділу III)

Заява на позачергову атестацію

<https://zakon.rada.gov.ua/laws/file/text/103/f522698n195.docx>

Додаток 2 до Положення про атестацію педагогічних працівників (пункт 10 розділу

III) Протокол засідання атестаційної комісії

<https://zakon.rada.gov.ua/laws/file/text/103/f522698n196.docx>

Додаток 3 до Положення про атестацію педагогічних працівників (пункт 11 розділу

III) Атестаційний лист <https://zakon.rada.gov.ua/laws/file/text/103/f522698n197.docx>

Додаток 4 до Положення про атестацію педагогічних працівників (пункт 2 розділу

IV)

Апеляційна заява <https://zakon.rada.gov.ua/laws/file/text/103/f522698n198.docx>

Додаток 5 до Положення про атестацію педагогічних працівників (пункт 5 розділу

IV)

Витяг з протоколу засідання щодо розгляду апеляційної заяви

<https://zakon.rada.gov.ua/laws/file/text/103/f522698n199.docx>

Список використаних джерел та літератури

1. Закон України «Про освіту», 2017 [Електронний ресурс]. URL: Верховна Рада України. Законодавство України. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19#n2190>
2. Закон України «Про повну загальну середню освіту», 2020 [Електронний ресурс]. Верховна Рада України. Законодавство України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/463-20#Text>
3. Володимир Божинський. Організуємо роботу атестаційної комісії закладу освіти відповідно до нового положення [Електронний ресурс]. URL: <https://edirshkoly.expertus.com.ua/10007325>

4. Олег Єресько. 11 змін в атестації педагогів: підготуйтеся завчасно [Електронний ресурс]. URL: <https://edirshkoly.expertus.com.ua/10003852>
5. Положення про атестацію педагогічних працівників [Електронний ресурс]. Верховна Рада України. Законодавство України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1649-22#Text>
6. Положення про педагогічну інтернатуру. [Електронний ресурс]. Верховна Рада України. Законодавство України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1670-21#Text>
7. Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження переліку кваліфікаційних категорій і педагогічних звань педагогічних працівників» [Електронний ресурс]. Верховна Рада України. Законодавство України. URL: https://ips.ligazakon.net/document/view/kp151109?an=1&ed=2018_06_13
8. Постанова Кабінету Міністрів України «Деякі питання підвищення кваліфікації педагогічних і науково-педагогічних працівників» [Електронний ресурс]. Верховна Рада України. Законодавство України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/800-2019-%D0%BF#Text>

Валентина Красовська,
методист Хмельницького обласного інституту
післядипломної педагогічної освіти

Інноваційна та проєктна діяльність закладів освіти в умовах воєнного стану

Шлях інноваційного розвитку економіки України зумовив модернізацію всіх галузей, в тому числі й освітньої сфери. Поширення інноваційних технологій в освітній галузі стало об'єктивною закономірністю, зумовленою новою філософією освіти.

Розвиток інноваційних технологій став основою масштабних освітніх реформ.

Заклади освіти, які впроваджують у свою діяльність інноваційні розробки, активно використовують досягнення науки є рушійною силою для просування інноваційного розвитку та необхідних сутнісних перетворень у системі освіти.

З початком широкомасштабної війни на території України, коли стало життєво необхідним приймати швидкі, нестандартні, по суті – інноваційні рішення, особливої актуальності набули інновації.

Інновації можна трактувати як новостворені (застосовані) або вдосконалені освітні, навчальні, виховні, психолого-педагогічні та управлінські технології, методи і авторські моделі освітнього продукту, що істотно підвищують якість, результативність та ефективність освітньої діяльності, змінюють результати освітнього процесу, створюючи при цьому удосконалені чи нові: освітні, дидактичні, виховні системи; зміст освіти; освітні, педагогічні технології; методи, форми, засоби розвитку особистості, організації навчання і виховання; технології управління закладом освіти, системою освіти.

Освітня система України опинилася перед низкою проблемних питань щодо того, якими шляхами утримати і сформувані управління розвитком якісної освітньої системи.

Нинішня реальність така, що функціонування системи освіти в умовах воєнного стану характеризується інтенсивним пошуком нових підходів до навчання, інноваційних форм організації освітнього процесу, ефективних педагогічних та інформаційних технологій.

Всі інноваційні освітні проєкти та експерименти всеукраїнського рівня завжди є відповідями на виклики сучасного часу та ситуацій.

У цей непростий період і загрозах для українського суспільства сьогодні, заклади освіти області – учасники дослідно-експериментальної роботи всеукраїнського рівня не тільки не припинили виконання програм експериментів, але і долучилися до нового інноваційного